

Олександр ПАРХУЦЬ

Західноукраїнський національний університету

МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНІЙ СФЕРІ: ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

Функціонування аграрного сектору економіки України в сучасних умовах характеризується надзвичайною складністю та динамічністю, що зумовлено поєднанням традиційних галузевих ризиків із деструктивними наслідками повномасштабної воєнної агресії. Аграрне підприємництво, виступаючи фундаментом національної продовольчої безпеки, наразі стикається з безпрецедентними викликами: руйнуванням виробничої інфраструктури, розривом логістичних ланцюгів та критичним дефіцитом фінансових ресурсів. За таких обставин формування та реалізація дієвого механізму підтримки підприємницької діяльності стає не лише питанням економічного розвитку, а й стратегічним фактором збереження життєздатності держави та соціальної стійкості сільських територій. Актуальність дослідження посилюється необхідністю переходу від фрагментарних заходів допомоги до системної політики, яка б поєднувала державне регулювання, ринкові інструменти та міжнародну технічну допомогу.

Механізм підтримки аграрного підприємництва є складною багатокomпонентною системою, що інтегрує фінансові, організаційні, правові та інноваційні важелі впливу на суб'єктів господарювання. Теоретичні засади функціонування цього механізму базуються на поєднанні методів прямого та непрямого стимулювання інноваційної активності, де держава виступає регулятором «правил гри» та гарантом стабільності. В умовах воєнної економіки цей механізм набув специфічних рис, орієнтуючись на збереження ліквідності підприємств та захист їхнього виробничого потенціалу через програми релокації та пільгового кредитування.

Фінансова складова механізму є критично важливою через високу фондомісткість аграрного виробництва та тривалість кругообігу оборотних коштів. Чинна система кредитування агросектору, попри реформування, стикається з проблемою високих відсоткових ставок та небажанням банків брати на себе додаткові ризики в зонах бойових дій. Проте впровадження програми «Доступні кредити 5-7-9%» стало ключовим інструментом антикризової підтримки, дозволивши тисячам господарств отримати ресурси на проведення посівних кампаній та поповнення обігового капіталу. Статистичні дані свідчать, що державні банки, зокрема Ощадбанк та ПриватБанк, охоплюють найбільшу частку аграріїв у межах цієї програми, що підкреслює посилення ролі державного сектора у фінансовому забезпеченні АПК.

Важливим елементом організаційного забезпечення є розвиток сімейного підприємництва та кооперації, що дозволяє малим структурам нівелювати диспаритет цін та покращувати доступ до ринків збуту. Державна підтримка інтеграційної взаємодії в аграрній сфері має базуватися на інформаційно-консультаційному сприянні та створенні спрощених механізмів доступу до земельних ресурсів. Трансформація особистих селянських господарств у сімейні ферми на кооперативній основі виступає перспективною моделлю якісного оновлення аграрного сектору, що потребує відповідних інституційних умов та стабільного правового захисту прав власності.

Інноваційний вектор підтримки передбачає впровадження грантових ініціатив, таких як проєкт «eРобота», що спрямований на стимулювання створення нових робочих місць та розвиток переробних потужностей. Гранти на закладку садів, будівництво теплиць та модернізацію переробки дозволяють агропідприємствам масштабувати бізнес навіть у складних безпекових умовах. Важливо, що такі заходи сприяють детінізації економіки, оскільки отримання підтримки корелює із зобов'язаннями щодо офіційної зайнятості та сплати податків.

Міжнародна технічна допомога, що надається структурами USAID, ЄС та ПРООН, органічно доповнює національні механізми,

надаючи підприємцям не лише фінансовий ресурс, а й необхідну експертизу для виходу на нові ринки. Проекти донорів фокусуються на відновленні зруйнованих ланцюгів постачання, забезпеченні бізнесу генераторами та іншим критичним обладнанням, а також на розвитку цифрових платформ взаємодії. Системна інтеграція цих зусиль із державними програмами створює підґрунтя для інклюзивного зростання та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на міжнародній арені.

Зарубіжний досвід постконфліктного відновлення, зокрема приклади Хорватії та Ізраїлю, демонструє важливість адресної підтримки ветеранського бізнесу та інноваційного партнерства між державою, наукою та підприємництвом. Для України актуальним є запозичення хорватських практик реінтеграції військових через самозайнятність у сільському господарстві, що дозволить знизити соціальне навантаження на бюджет та активізувати місцевий розвиток. Водночас, ізраїльська модель адаптивності бізнесу до перманентних загроз підкреслює необхідність виховання культури ризик-менеджменту та розробки гнучких регуляторних умов.

Ефективний механізм підтримки аграрного підприємництва в сучасних реаліях повинен базуватися на засадах цифровізації, інклюзивності та багатоканального фінансування. Пріоритетними напрямками вдосконалення державної політики мають стати: розширення доступу до довгострокового кредитування, стимулювання глибокої переробки сільськогосподарської сировини та посилення інституційної підтримки сімейних ферм. Тільки за умови синергії зусиль влади, бізнесу та міжнародних партнерів можливо забезпечити стійкість аграрного сектору, що є фундаментом для успішного повоєнного відновлення національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Дмитренко Р. Державні інноваційні механізми розвитку аграрного підприємництва. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 2.
2. Зайченко В., Бондар О. Механізми підтримки підприємницької діяльності в умовах війни: вітчизняний контекст і зарубіжні підходи. *Центральноукраїнський науковий вісник*. 2025. № 13. С. 69–73.
3. Andros S. Фінансовий механізм функціонування підприємств агропромислового комплексу та забезпечення доступності кредитних ресурсів. *ECONOMICS: time realities*. 2024. Т. 2, № 72. С. 13–20.